

NUMMER 60
JAARGANG 12 - DECEMBER 2023

DE DRUKTEMAKER

Tweemaandelijks infoblad van het Nederlands Drukkerij Museum/Leeuwerik 8 - 4872 PH Etten-Leur - info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

WAT IS DE WAARDE VAN MIJN KUNSTOBJECT?

TOPDRUKTE TIJDENS TAXATIEDAG

De taxatiedag op zondag 19 november 2023 in het Nederlands Drukkerij Museum is, gezien de zeer grote belangstelling, succesvol geweest. Maar liefst 115 belangstellenden waren gekomen om hun waardevolle bezittingen te laten taxeren door medewerkers van Art Dumay uit Nunen. Velen kregen te horen dat ze een leuk object bij zich hadden, maar dat het weinig waarde had. Sommigen kregen wel goed nieuws betreffende hun spullen.

Vele belangstellenden zaten geduldig op hun beurt te wachten om hun meegebrachte objecten te laten taxeren.

Het was alweer de derde keer dat Paul Dumay naar het museum was gekomen. De laatste keer was dat op 1 maart en 12 juli 2020. Ook toen was er veel aanbod om kunst, antiek en juwelen op hun waarde te laten taxeren. Vrijwilligers van het museum stonden vanaf 11:00 uur klaar om de mensen te ontvangen en te begeleiden.

AAN DE KANT:

De hele bovenverdieping was er voor speciaal ingericht om veel mensen te kunnen ontvangen. Daarvoor moest de tentoonstelling van Jan Strube voor één dag even wijken.

In zeer korte tijd zaten er zo'n 40 tot 50 personen netjes en stil te wachten op hun beurt.

Zo konden ze af en toe ook horen wat de bevindingen waren van de taxateurs.

Omdat de mensen zich online had moeten aanmelden wisten de taxateurs precies hoeveel mensen er zouden komen en waren er twee sessie ingepland, een ochtendsessie en een middagsessie, die vanaf 14:00 uur ook weer volliep met mensen, die allemaal hoopten hun fortuin te behalen.

Enkele schilderijen, die werden meegevoerd voor een uitvoerige taxatie.

Lees verder op pagina 2

TOPDRUKTE TIJDENS TAXATIEDAG

vervolg van pagina 1

Paul Dumay ontvangt mensen aan zijn tafel om te beoordelen wat hun schilderij of sieraad waard zou kunnen zijn. Zou kunnen zijn, want, als de klant dat wil, dan wordt het meegenomen voor een uitvoerige taxatie en daarna overlegd of het gaat worden geveild of verkocht. Dat kan op allerlei manieren en via allerlei kanalen. Belangrijk is hierbij dat het hier in dit geval internationaal wordt aangeboden, want dan is er meer kans van slagen natuurlijk.

MUZIEKDOOS:

Halverwege de middag komt dhr. Pascal de Klerk met wel een heel bijzonder object binnen. Een authentieke muziekdoos met metalen speelplaten. Hij wordt even apart genomen in één van de ontvangstruimtes om de muziekdoos eens goed te bekijken. Het blijkt een erfstuk van zijn vader Jan de Klerk, juwelier en goudsmid uit Roosendaal. Hij is 2 maanden geleden overleden en heeft hem wat spullen nagelaten. Speciaal is het muziekdoosje, dat op de tafel staat uitgesteld. Met een slinger wordt de veer opgedraaid en begint het doosje de plaat af te spelen. Pascal vertelt: "Mijn vader was klokkenmaker en heeft in zijn dorp de klok

boven in de toren nog gerepareerd. Met zijn oude lijf is hij toen nog naar boven geklommen." Volgens Melanie Dumay zou het zou zomaar eens €500 tot €1000 kunnen gaan opleveren! Ze mag het meenemen om het nader te bestuderen en om het eventueel in de markt te zetten. Dan bepaalt de markt uiteindelijk de werkelijke waarde.

STATENBIJBELTJE:

Beneden bij de ingang vertelt een vrijwilliger wat ze die middag nog meemaakte. "Er kwam een man met een foto van een heel groot schilderij. Dat was echter niet voldoende voor de taxateur, dus ging hij het schilderij alsnog maar uit zijn auto pakken en naar boven, naar de taxateur op de zolder. Even later was hij weer beneden, zonder schilderij dus. Het is boven gebleven bij de taxateurs om het nog verder te onderzoeken. Het wordt dus nog spannend."

's Middags komt dhr. Bossink uit Etten-Leur binnen met een bijzonder schilderij. Maar ook een kleine statenbijbel uit 1618-1619. Een vrijwilliger met handzetterservaring wordt er helemaal lyrisch van. "Dit is smullen voor een handzetter", zegt hij. Al met al was het een vruchtbare dag in het Nederlands Drukkerij Museum.

Een soldaat op een paard was één van de objecten, die werd meegenomen.

De taxateurs hadden een zeer drukke dag

WAAR KOMT DE KERSTKAART VANDAAN?

De papieren post lijkt op z'n retour, maar kom daar bij de post-rijen niet mee aan in december. Massaal sturen we dan elkaar kerstkaarten om elkaar fijne feestdagen en een gelukkig nieuwjaar te wensen.

Waar komt die traditie van kerstkaarten eigenlijk vandaan?

DE EERSTE KERSTKAART VOOR DE ENGELSE KONING:

Waar de traditie precies vandaan komt, is –zoals met veel tradities– niet helemaal duidelijk. De oudste bekende kerstkaart komt uit 1611. De Duitse arts Michael Maierus, ook bekend als Michael Maier, stuurde een kerstkaart aan de Engelse koning James I van Engeland en zijn zoon. Michael Maierus deed veel moeite voor zijn boodschap aan de koning. Hij ontwierp en schreef de kaart zo dat de tekst een roos vormde, geheel in de stijl van de rosenkruisers. De boodschap was echter een voor ons ook bekende: "met een gebaar van vreugdevolle viering van de geboortedag van de Heer, met vreugde en voorspoed gaan we het voorspoedige jaar 1612 binnen," schreef hij.

COMMERCIEËLE KAARTEN:

De eerste commerciële kerstkaart werd in 1843 verzonden. De getekende kaart was een ontwerp van John Horsley, op initiatief van Sir Henry Cole. Wat de twee bewoog om de eerste kerstkaart te bedenken is niet helemaal duidelijk, de invoering van de Uniform Penny Post in

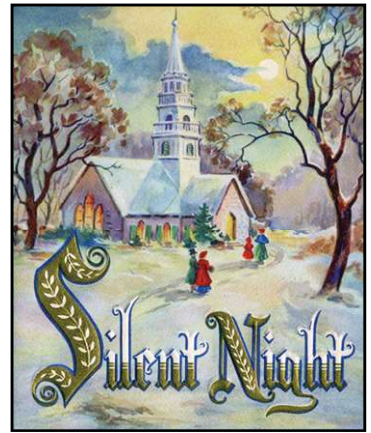

Sir Henry Cole, wordt gezien als de bedenker van het concept van het versturen van wenskaarten.

Engeland, heeft in ieder geval in grote mate bijgedragen aan hun vinding. Door dat postsysteem kon een brief voor slechts een penny worden verstuurd. Daarmee werd het versturen van post opeens betaalbaar. Het was in Engeland al traditie om rondom kerst lange geschreven brieven te sturen aan vrienden en familie, die niet bezocht konden worden. Zo'n brief moest volgens de geldende beleefdheidsvormen van die tijd natuurlijk wel netjes beantwoord worden. Die regel zorgde er in combinatie met de snelgroeiende populariteit van de post-rijen ervoor dat de hoeveelheden post die iemand ontving –en moest beantwoorden– soms enorm konden zijn. Zeker als het ging om prominente personen, zoals

Henry Cole. Of Henry Cole nou op zoek was naar een makkelijke manier om de bergen kerstpost op zijn bureau te beantwoorden, of naar een manier om het grote publiek snel kennis te laten maken met het nieuwe postsysteem is niet helemaal duidelijk. In ieder geval schakelde hij kunstenaar John Horsley in om een wenskaart met een kerstboodschap te ontwerpen. De twee maakten een oplage van 1000 exemplaren en boden die voor

een klein bedrag te koop aan in Londen. Op de kaart waren drie tafereeltjes te zien: twee van hulp aan minder bedeelden, maar het meest prominent was een tafereeltje van een vrolijk gezelschap aan het kerstdiner. Op de kaart was na een korte aanhef ook nog ruimte om de naam van de ontvanger op te schrijven, zodat de kaart wel een klein beetje persoonlijk was. Ondanks een kleine controverse omdat er wijn drinkende kinderen op de kaart stonden, was de kerstkaart zo'n succes dat er snel een tweede oplage van nog eens duizend exemplaren verscheen. Naar mate de druktechniek verbeterde, werd de kerstkaart steeds populairder. Zo populair dat in de jaren 70 van de negentiende eeuw ook in Amerika kerstkaarten verschenen. Kaartenmaker Louis Prang. Waar de Engelse kerstkaarten vaak plaatjes van reli-

Oude Kerstkaart. Silent-Night.

gieuze taferelen hadden, waren de Amerikaanse kerstkaarten iets minder stichtelijk, met bloemen en winterse tafereelen. Desondanks was de kerstkaart ook in de Verenigde Staten een groot succes. Veel drukkers namen het voorbeeld van Prang over en binnen enkele jaren werden in de VS al miljoenen kerstkaarten verstuurd.

KERSTKAART EEN ECHTE KERSTTRADITIE:

Daarmee had de kerstkaart zich definitief gevestigd als een echte kersttraditie. In de twee wereldoorlogen waren kerstkaarten een grote morele opsteker voor de troepen die de kerst aan het front doorbrachten. Maar kerstkaarten kenden meer vormen. Liefdadigheidsinstellingen ontdekten de handel in kerstkaarten als een manier om geld in te zamelen. In de eerste decennia van de twintigste eeuw ontstond ook de traditie om zelf kerstkaarten te maken. Dat daarmee de traditie van kerstkaarten zo'n belangrijk onderdeel van de feestdagen zou worden, hadden Horsley en Cole waarschijnlijk niet voorzien.

Bron: Wikipedia

De eerste kerstkaart van Sir Henry Cole.

Nostalgische kerstkaart, 19e eeuw.

NEDERLANDS DRUKKERIJ MUSEUM GEEFT KRANTJE UIT

**Nederlands
Drukkerij
Museum**

OPGERICHT 29 NOVEMBER 1976,
GEVESTIGD AAN DE LEEUWERIK 8,
4872 PH ETTEN-LEUR
**EEN DOE-MUSEUM VOOR
BEZOEKERS EN WORKSHOPS:**
handzetten, drukken, binden en Werkman
info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

NEDERLANDS DRUKKERIJ MUSEUM OP WEG NAAR HAAR 50STE VERJAARDAG

**BEZOEKERS ZIJN VAN HARTE WELKOM
VOOR EEN INTERESSANTE RONDLEIDING**

Het Nederlands Drukkerij Museum sedert 29 november 1976 gevestigd in Etten-Leur, is de afgelopen jaren een levendig museum worden waar bezoekers, veel mogen en kunnen doen. Het is een echt DOE-MUSEUM. Vooral kinderen lopen niet naar buiten als ze geen afdruk hebben gemaakt op één van de authentieke drukpersen. Het zat de grafische industrie de afgelopen jaren niet mee en zij heeft dan ook geen moment rust heeft gekend door alle technische veranderingen, die er door de eeuwen zijn doorgevoerd. Vanaf eind ja-

te houden. Het „lood“ ging er uit en de filmfase deed z'n intrede en inmiddels zitten we al weer vele jaren in het digitale tijdperk. Hierdoor werden er ook veel drukpersen afgevoerd richting de schroefhandel. Om dit tegen te gaan werd in 1976 het museum opgericht als 'Boekdrukmuseum' waar alles te zien is uit die lang vervlogen tijd. Het machinepark is authentiek en werkend.

HANDZETTEN:
Daarom is het zo fijn dat in het museum

deren over het feit dat allemaal begon rond 1450 met de uitvinding van de losse loden letter door Johannes Gutenberg uit Mainz. U kunt dit allemaal zien in onze oude „zetterij“ uit de jaren 1920-1930, voorzien van een behoorlijk aantal zetbakken, gevuld met loden letters en een „insluitsteen“. Tevens staan er een aantal drukpersen, waarop direct een afdruk gemaakt kan worden. De loden letters werden één voor één met de hand gezet, er werden woorden gevormd en vervolgde tekstregels die

In het voorjaar van 2023 kreeg het Nederlands Drukkerij Museum een aanbod, van Ediat uitgeverij, om een gratis krant te maken, die dan huis-aan-huis verspreid zou gaan worden onder de 16.000 inwoners van Etten-Leur. Het ging een krant worden om promotie te maken voor het museum en om meer

bekendheid te geven onder alle inwoners van Etten-Leur. Steeds weer blijkt dat veel mensen niet weten dat er, sedert november 1976, een Drukkerijmuseum is in Etten-Leur. Het aanbod werd met beide handen aangegrepen. Er werden 4 redactionele pagina's aangeemaakt en de uitgeverij

ging de advertentiepagina's verkopen. Dat deed ze grotendeels met behulp van onze eigen donateurs, waarvoor natuurlijk onze hartelijk dank. Het resultaat is inmiddels bij alle inwoners in de bus gevallen. Bezoekers van buiten Etten-Leur kunnen een gratis krantje meekrijgen

VAN DE
VOORZITTER

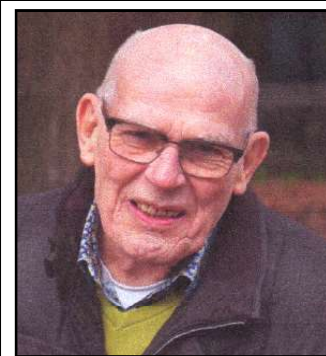

Beste lezer,

Voor u ligt het laatste nummer van de Druktemaker van 2023. Het is alweer nummer 60. We zullen in 2024 natuurlijk weer gewoon doorgaan om al het nieuws over het museum aan u door te geven. We beginnen daar al vroeg mee want op 8 januari 2024 is het alweer Koppermaandag en wordt de jaarlijkse prent weer overhandigd aan de burgemeester. In Etten-Leur is sinds kort een nieuwe burgemeester aan het werk, Marina Starmans-Gelijns, waarmee we kennis gaan maken en zij met het Nederlands Drukkerij Museum. Onze tentoonstelling over het werk van Jan Strube blijft voor deze gelegenheid nog een weekje staan zodat de burgemeester een compleet beeld krijgt van onze tentoonstellingsruimte. Ik zie u als lezer graag terug in 2024.

Was getekend,
Frans de Nijs

IN MEMORIAM HENK HEINEN

Op vrijdag 9 december 2023 is onze oud penningmeester Henk Heinen overleden. Hij werd gevraagd om vanaf 2009 de financiën over te nemen en heeft een nieuwe structuur uitgezet. Omdat hij ook penningmeester was bij de Heemkundekring in Roosendaal werd hem vanaf 2011 te veel en werd een andere penningmeester aangesteld. Henk bleef wél op de achtergrond de controle op de financiën houden. Henk begon zijn loopbaan als boekhouder bij het dagblad Brabants Nieuwsblad. Halverwege de jaren '70 werd hij zelfs technisch directeur en leidde hij de krant het digitale tijdperk in. Henk, bedankt voor alles.

SPONSOREN / DONATEURS 2023

Amstel Graphics B.V. Amstelveen
BAKXXX Graphic Design, Bergen op Zoom
Bal Media Print Management B.V., Schiedam
ControlMedia, Etten-Leur
De Snelle Drukkers B.V., Vlaardingen
Drukkerij Durenkamp, Aardenburg
Drukkerij Hendrickx, Etten-Leur
Drukkerij Juten, Bergen op Zoom
Drukkerij Snep, Eindhoven
Drukkerij Vorsselmans, Zundert
F1 = Help, Gouda
Geskus Grafimedia, Fijnaart
Grafische Handelonderneming Mekes B.V., Roosendaal
Koninklijke Drukkerij Em de Jong B.V., Baarle-Nassau
Letterwerkplaats Joost, Haarlem
Luijten Adviesgroep, Etten-Leur
Magneet Communicatiecentrum, Schiedam
Mastboom-Brosens Stichting, Ulvenhout
Oranjefonds, NL-Doetdag
PvW Offsetservice, Oss
Plomp Printbeheer, Berkel en Rodenrijs
Rabobank West-Brabant Noord

Mevr. E. Buurstede-Jochems, Etten-Leur
Mevr. B.M. Doppen-van Raamsdonk, Etten-Leur
Mevr. J. van Engelen-Renders, Waalwijk
Mevr. L. in 't Groen-Evers, Breda
Mevr. A. Makken, Maasland
Mevr. M.F.Th. Meijn, Amsterdam
Mevr. Strijbosch-Aanholt, Venlo
Dhr. S. Adriaanse, Eindhoven
Dhr. M.J.H. Bakker, Oosterhout
Dhr. L. van Beek, Breda
Dhr. C.I.M. Braat, Etten-Leur
Dhr. A.A.J. Buisman, Amsterdam
Dhr. D. Buurstede, Breda
Dhr. J. van Ginneken, Etten-Leur
Dhr. P. Goossens, Antwerpen
Dhr. G. van Gorp, Molenhoek
Dhr. R. van Heck, Oudenbosch
Dhr. H. Heinen, Roosendaal
Dhr. H. Jochems, Oosterhout
Dhr. W. Laanstra, Etten-Leur
Dhr. F. Metsaers, Oosterhout
Dhr. J. Mugge, Etten-Leur
Dhr. L. Nederlof, Klundert
Dhr. F. Reijnders, Numansdorp
Dhr. A. de Rijck, Etten-Leur
Dhr. H. v.d. Spijker, Geertruidenberg
Dhr. Versevelt, Etten-Leur
Dhr. J.H. Vis, Barendrecht
Dhr. en Mevr. van Bedaf, Klundert
Dhr. en Mevr. Suijkerbuijk, Rijsbergen

WORKSHOPS

INTRODUCTIE-WORKSHOP "LETTERZETTEN/DRUKKEN"

Gedurende 3 opeenvolgende dagdelen wordt aan de deelnemers de beginselen bijgebracht van het zet- en drukprocedé. Elke deelnemer zet en drukt briefpapier, visitekaartje, label of een poster(tje). Het uitgangspunt is een simpel ontwerp of idee, omdat "het bijbrengen van de basis" en "het gevoel krijgen" centraal staat.

Het letterzetten gebeurt met houten en loden letters. Het drukken gebeurt in boekdruk (ook wel hoogdruk genoemd) op verschillende drukpersen. Dit is mede afhankelijk van het formaat van het ontwerp.

Iedere dagdeel heeft dus een onderwerp, te weten het drukken van: een labeltje, poster(tje) en huisstijl (visitekaartje, brief, of zoiets).

In 3 dagdelen maak je dus 3 verschillende soorten drukwerk.

WORKSHOP "LETTERPRESS"

Gedurende één of meerdere ochtenden werken de cursisten zelfstandig onder professionele begeleiding aan een opdracht, door de deelnemer zelf aan gedragen. Er wordt gewerkt in de Grafische Werkplaats. De deelnemer zet en drukt dus met als uitgangspunt een eigen ontwerp of idee.

Het letterzetten gebeurt met houten en loden letters.

Het drukken gebeurt in hoogdruk op diverse drukpersen.

WORKSHOP "WERKMAN"

Er kan gewerkt worden volgens de "Werkman-methode".

De Groninger drukker/kunstenaar H.N. Werkman maakte in zijn werk gebruik van verschillende druktechnieken. Hij combineerde sjabloneren, stempelen en "met een roller op papier werken" en maakte daarmee unieke kunstwerken (druksels geheten), die over de hele wereld bekendheid genieten. Vaak gebruikte hij hierbij stukjes karton of ander materiaal, die hij zelf de gewenste vorm gaf door te scheuren, knippen of snijden".

Deze workshop wordt gegeven met minimaal 4 à 5 personen.

Interesse om een workshop te volgen?

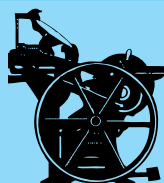
Bel: 06-40494417 of mail

info@grafischewerkplaatsetten-leur.eu

**WILT U OOK ONS MUSEUM
STEUNEN? WORD DONATEUR!**

U kunt zich aanmelden via:

info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

**Nederlands
Drukkerij
Museum**

COLOFON:

eindredactie: Cees Jochems
vormgeving en opmaak: Frans de Nijs
abonneren:
nieuwsbrief@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

*Alle vrijwilligers van het
Nederlands Drukkerij Museum
wensen alle lezers van de
DRUKTEMAKER*

***EEN GELUKKIG
MAAR VOORAL
GEZOND 2024***